

Rådet för personer med funktionsnedsättning 04.12.2025

Godkännande av rådet för personer med funktionsnedsättnings initiativ "massscreeningar som välfärdsområdet genomför inom hälsovårdstjänsterna ska utföras på ett jämlikt sätt"

Beredning och upplysningar (fornamn.efternamn@luvn.fi):
Hietala Kalle

Beslutsförslag

Rådet för personer med funktionsnedsättning beslutar
godkänna initiativet enligt förslaget och sända initiativet för
beredning till den ansvariga tjänsteinnehavaren.

Behandling

Beslut

Redogörelse

Enligt 83 § i förvaltningsstadgan har välfärdsområdets
påverkansorgan rätt att ta initiativ i frågor som gäller
välfärdsområdets verksamhet.

Den myndighet som ska behandla ett initiativ ska inom en
månad efter att initiativet tagits meddela initiativtagaren den
beräknade behandlingstiden och vem som ger närmare
upplysningar om behandlingen.

Rådet för personer med funktionsnedsättning föreslår följande
initiativ:

INITIATIV OM JÄMLIKHET OCH TILLGÄNGLIGHET I GENOMFÖRANDET AV SCREENINGUNDERSÖKNINGAR

Från vårt välfärdsområde har det kommit oroande uppgifter
om att screeningundersökningar centraliseras till ett fåtal
ställen och genomförs i lokaler som inte är tillgängliga. Även
ledamöter i välfärdsområdesfullmäktige har lämnat in en
motion om bättre jämlikhet vid genomförandet av screeningar.
Rådet för personer med funktionsnedsättning är dessutom
oroat över att undersökningar görs i mobila
mammografienheter som inte är tillgängliga för alla samt på

platser där det finns fysiska hinder eller där köandet sker utomhus. Om invånarna på grund av detta behöver resa till en annan ort bör det också beaktas att alla inte kan använda kollektivtrafik och att FPA-resor inte kan användas för dessa resor.

Under den senaste tiden har man fått läsa att deltagandet i screeningundersökningar i vårt område är lägre än i övriga landet. Eftersom förebyggande insatser alltid är mer kostnadseffektiva än behandling av sjukdomar är det enligt oss av yttersta vikt att undanröja hinder som kan förhindra deltagande i screeningar.

För att screeningundersökningar (t.ex. cancerscreeningar, screeningar under graviditet eller andra förebyggande undersökningar) ska vara tillgängliga och genomföras på lika villkor behöver flera fysiska, informativa, språkliga, sociala och organisatoriska faktorer beaktas. Nedan har vi sammanställt de mest centrala aspekterna som bör beaktas när screeningundersökningar ordnas.

1. Fysisk tillgänglighet

- Tillgängliga lokaler: ingångar utan trappor, ramper, breda dörröppningar och tillgängliga wc-utrymmen.
- Framkomlighet: tillräckligt utrymme för rullstol och rollator samt tillgängliga omklädningsrum.
- Hjälpmedel som finns tillgängliga: lyft- och förflyttningshjälpmedel samt justerbara undersökningsbord för olika kroppar och funktionsförmågor.
- Körvägar, gångvägar och parkering: tydlig skyltning och tillgängliga parkeringsplatser nära ingången.

2. Informativ och kommunikativ tillgänglighet

- Tydlig och begriplig information: kallelser och anvisningar på lätt språk och i lättläst format.
- Kommunikation i flera kanaler: möjlighet att få information på papper, digitalt, per telefon eller via video.
- Språkalternativ: anvisningar på olika språk samt tillgång till tolkning (t.ex. teckenspråk och andra språk än finska och svenska).
- Bild- och videovägledning: särskilt för personer med läs- och skrivsvårigheter eller kognitiva utmaningar.
- Möjlighet att fråga på förhand: en tydlig kontaktväg där man i god tid kan reda ut tillgänglighetsarrangemang.

3. Ekonomisk och social jämlikhet

- Avgiftsfrihet eller skäligt pris: kostnader får inte utgöra ett hinder för deltagande.
- Ersättning för resekostnader eller närservice: särskilt i glesbygden och för personer utan bil som tvingas använda taxi.
- Flexibel tidsbokning: tider även på kvällar och veckoslut samt möjlighet att omboka utan sanktioner.
- Behov av ledsagare eller assistent: tydliga anvisningar om att en egen assistent kan delta.

4. Jämlikhet för olika grupper

- Personer med sensorisk funktionsnedsättning: induktionsslingor, teckenspråkstolkning, visuella anvisningar. Vid delgivning av undersökningsresultat ska man beakta hur informationen ges så att personen själv får den på ett tillgängligt sätt.
- Personer med kognitiva utmaningar: tydlig struktur, lugn miljö och möjlighet till extra tid.
- Utmaningar med den psykisk hälsan: sensitivt bemötande, lugnande handledning och möjlighet till stöd.
- Äldre personer: hjälp med tidsbokning, fungerande koppling till transporttjänster och begriplig information.
- Personer med utländsk bakgrund samt språkliga minoriteter: kultursensitiv handledning och tillgång till tolkning.
- Transpersoner och intersexpersoner: könssensitivt bemötande, korrekta personuppgifter och hänsyn till screeningens relevans (t.ex. screening för prostatacancer eller livmoderhalscancer).

5. Organisatoriska faktorer och personalens kompetens

- Utbildad personal: förståelse för tillgänglighet, inkluderande kommunikation och kulturell sensitivitet.
- Individuellt bemötande: ingen får stämplas eller förbises på grund av funktionsförmåga, bakgrund eller identitet.
- Säkerställande av dataskydd och integritet: särskilt när ärenden sköts med assistent, tolk eller hjälpmedel.
- Tydliga processer: en entydig process från kallelse till undersökning och från resultat till eventuell fortsatt vård.

6. Digital tillgänglighet

- Tillgängliga webbtjänster: boknings- och informationssystem i enlighet med WCAG-anvisningar.
- Möjlighet att sköta ärenden utan digitala färdigheter: telefontjänst eller alternativ tidsbokning.
- Skärmläsarvänliga dokument och kontraster. Undersökningsresultat ska skickas direkt till klienten i ett digitalt tillgängligt format, så att hen får informationen direkt utan mellanhänder.

7. Möjlighet att påverka och ge respons

- Ett lättanvänt responssystem: även för personer som behöver tolk eller hjälp.
- Åtgärder utifrån respons: en öppen och transparent process för förbättringar.

Rådet för personer med funktionsnedsättning deltar gärna i planeringen av hur screeningundersökningar ska genomföras inom välfärdsområdet och ställer vår sakkunskap till förfogande.

Tilläggsmaterial

För kännedom

Verkställighet

Beslutshistoria